

טעמה, וכיוצא על כוונת משה, וזהו הפי' "לעולם נקראת על שמך" (מענינה של תורה).

התלמידים שאלו לרבים למה כתוב פרה אדומה בלי דגש, הלא הכלל הוא שאותיות ב-ג-ד-כ-פ-ת בראש התיבה צריך להיות דגש קל, וזה גם אין לפנייה אחת מאותיות אלו א-ה-ו-י, וענה להם רבם שמכיון שנגמר בהברה האחרונה עם קמץ נחשב כמו שמסיים עם ה' או א' מאותיות א-ה-ו-י, כמו אֱלִיךָ, וְנִתְּתָה, כאילו יש בו ה'.

רש"י מביא טעם על פרה-אדומה בשם ר' משה הדרשן. וקשה, הרי אמרו חז"ל, שאין אנו יודעים טעמה של פרה-אדומה, ומתרג' ה"אור החמה", שזה שאמרו חז"ל שאין אנו יודעים טעמה, זה רק לפשוט, אך למדרשו אפשר לומר הרבה טעמים.

רש"י אומר, שפרה-אדומה גזירה היא מלפני, ואין לך רשות להרהר אחריה. יש מפרשים, כי היצר-הרע, לפני המצוה מפתה את האדם לאמר מה טעם יש בה, למשל נענועים של לולב וכדו', אז אמור לו גזירה היא מלפני דהיינו לפני המצוה, ולאחר שקיים האדם את המצוה, אומר לו היצר הרע, אתה חשוב מאוד שהתגברת על היצר, ויש לך שכר הרבה ובוזה רוצה להביאו לידי גאווה, וזהו שאמר, אין לך רשות להרהר אחריה לאחר המצוה (מענינה של תורה).

הפרה הראשונה, מצותה באלעזר שהיה סגן, ולא באהרן, מפני שאין קטיגור [אחרון] שעשה את העגל] נעשה סניגור.

מטהר טמאים. רק טומאת מת, (ולא טומאות אחרות).

אשר אין בה מום, אשר לא עלה עליה עול. מי שמחזיק את-עצמו שאין בו מום, זה סימן שאין עליו עול מלכות-שמים (מענינה של תורה).

יש מפרשים, "זאת חוקת התורה וכו', אשר לא עלה עליה עול" התורה אסור שתהיה עליו כעול ובמדרות, אלא בשמחה ובטוב-לבב.

את אפר הפרה היו מחלקים לשלושה מקומות. 1. בהר המשחה, וזה היה לכהנים-גדולים, כדי לערב באפר הפרות האחרות. 2. בחיל למשמרת. 3. לכל משמרות הכהנים לטהר האנשים הטמאים בכל העיירות.

צריך להזות על הטמא ביום השלישי וביום השביעי, ואם לא היוזו עליו ונכנס למקדש, חייב כרת.

מסופר בגמ' על דמא בן נתנא, שהסכים להפסיד ממון רב, בגלל מצות כיבוד-אב, ולשנה האחרת הוחזר לו כסף זה, ע"י שנולדה לו פרה-אדומה. מפרש ה"חידושי הרי"ם", מה הטעם שהקב"ה החזיר לו כספו דוקא ע"י מצות פרה אדומה, אלא משום שהמעשה הזה עורר קטרוג בשמים, שגוי מוכן להפסיד הרבה כסף בשביל כיבוד-אב, אך לאחר שהסכימו בני-ישראל לשלם ממון רב עבור הפרה-אדומה, ואפילו שלא ידעו טעמה, וכיבוד-אב הרי אפילו הגויים יודעים טעמה, וישראל היו מוכנים להפסיד ממון רב על מצוה שלא ידעו טעמה, אז נסתם הקטרוג.

כשעלה משה למרום שמע קולו של הקב"ה שהיה לומד עם המלאכים פרשה זו של פרה אדומה, והיה אומר אליעזר בני אומר פרה בת שנים, היינו רבי אליעזר סובר שפרה נקראת בהיותה בת שתי שנים, אמר משה והרי כל העולם נתון תחת שלטונך ואתה אומר הלכה בשמו של בשר ודם, אמר לו הקב"ה דע שצדיק אחד עתיד להוליד שמסכת פרה תפתח בדבריו, אמר משה יהי רצון שיהיה מיוצאי חלצי, וכן היה שר' אליעזר הגדול מצאצאי משה, ורמוז הדבר בפרשת יתרו שנאמר שם: ושם האחד אליעזר שהיה צריך הכתוב לומר ושם השני אליעזר, אלא בא לרמוז ששמו של האחד המיוחס בדורו, יהיה אליעזר שבא ממש רבנו.

כתב החיד"א שלפי ההתגלות הגדולה שיש מהאר"י הקדוש ז"ל בוודאי שאלהיו הנביא זכור לטוב הזה עליו מאפר פרה.

"זאת חקת התורה", שואלים, למה לא כתוב "זאת חקת הפרה", ומתרגמים, כי בתורה יש מצוות שהשכל מחייב לעשותן, כמו כיבוד אב ואם, שזה ענין הכרת הטוב, או שמירת שבת ויו"ט, שצריך לנוח וזה טוב לגוף, אבל פרה אדומה, אנו לא יודעים טעמה, ואם מקיימים אותה זה מראה על כל התורה שאנו מקיימים אותה לשם ה' ולא לשם הנאה עצמית, לכן כתוב "זאת חקת התורה" (עיי' אור החיים).

"זאת חקת התורה" אומר התרגום "דא גזירת אורייתא", המשנה-ברורה סי' תק"פ מביא, שנהגו יחידים להתענות בעש"ק פר' חקת, שבו-ביום נשרפו 24 קרנות מלאות בספרים, והרבנים עשו שאלת-חלום, וענו להם "דא גזירת אורייתא", מפני שצריכים להתחזק בלימוד התורה, ולכן נקבע יום התענית לעש"ק פ' חוקת ולא לפי היום בחודש שאירע בו, גם בשנת ת"ח באותו יום, נחרבו שתי קהלות גדולות, הי"ד.

זאת חקת התורה אשר צוה ה'. "צוה" בגמטריה 101, אם רוצה אתה שייחקק בך התורה, תלמד 101 פעמים, "לאמר" - לא-מר כלומר, לא במרירות, אלא בחשק ובנעימות (תורת הפרשה).

זאת חקת התורה וגו'. פרש"י, לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חקת, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה. וצ"ב למה דוקא במצוה זו השטן ואוה"ע מונין את ישראל. ומתרגמים דכתיב כשרצה בלעם לקלל את ישראל, "וירא בלעם כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים וישת אל המדבר פניו", ופירש"י ז"ל אמר בלעם רוצה ולא רוצה לקללם, (כלומר בין אם רוצה בין אם אינו רוצה, של"ה), אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם תחול, וכתרגומו דשוי לקבל עגלא דעבדו ישראל במדברא אפוהי. הרי דבלק ובלעם כשרצו ח"ו להרע לישראל ידעו שח"ו ע"י הזכרת עון העגל תחול הקללה. והנה רש"י מביא בשם ר' משה הדרשן טעם על פרה אדומה לכפר על עון העגל, תבוא אמו ותקנח צואת בנה. וזהו שהשטן ואוה"ע מונין את ישראל דוקא במצוה זו מה טעם יש בה כדי שיאמרו להם הטעם מהעגל ועי"ז יזכירו עונותיהם של ישראל וח"ו תחול הקללה. ולזה עונה הקב"ה חקת הוא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה, לא ניתן רשות להרהר אחריה ולהזכיר החטא, וכך יסתם פיו של שטן.

את הפרה-האדומה הראשונה, עשה משה בב' ניסן בשנה השניה ליציאת מצרים, וזה הספיק ליותר מ-800 שנה, והשניה עשה עזרא. 9 פרות אדומות היו: משה עשה פרה אחת, עזרא-1. שמעון הצדיק-2. יוחנן כהן-גדול-2. אליהו עני בן הקוף-1. חנמאל המצרי-1. ישמעאל בן פאבי-1. והעשירית יעשה מלך המשיח, שיתגלה במהרה, אכ"י"ד (מס' פרה פ"ג מ"ה).

שלמה המלך שהכתוב אומר עליו ויחכם מכל האדם שהיה בקי בכל מיני חכמה, גם הוא לא השיג סודה של פרה אדומה, וזהו שאמר: אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני (קהלת ז'), כלומר: חשבתי בלבי אני אחכים ואגיע להבין סודה של פרה אדומה, והנה היא רחוקה ממני, "והיא רחוקה" בגימטריה "פרה אדומה".

ויקחו אליך. הקב"ה אמר למשה רק אליך אני מגלה טעמה של פרה אדומה, ולא לאחר, רמז מהכתוב "ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת" ר"ת למשה. שלמה המלך חשב, שגם הוא נכלל בזה, כי גם שמו מרומז בר"ת זו שלמה, אמרו לו שצריך להיות הר"ת ישר, וזה מרומז בקהלת "יושר דברי אמת" שצריך להיות ר"ת ישר.

ויקחו אליך. אומר רש"י, לעולם נקראת על שמך "פרה שעשה משה במדבר". יש מפרשים, מפני שכתוב בספרים, שבתפלה אין אנו יודעים לכוון את הכוונות הרצויות, וצריך לחשוב, שאני מתפלל על כוונות אנשי-כנסת-הגדולה, גם בפרה-אדומה לא ידעו שאר הכהנים את

זאת התורה אדם כי ימות באוהל. אין התורה נקנית, אלא במי שממית עצמו עליה, פ"י שמוותר על תאוות העולם-הזה, ואז יצליח בתורה. החפץ חיים הקשה, הרי כתוב 'וחי בהם' ולא שימות בהם. וביאר ע"פ משל, לאדם שהיה סוחר הרבה שנים, ומפני מסחרו היה טרוד כ"כ עד שלא היה לו זמן אפי' להתפלל בציבור. עברו שנים והוא הזדקן והרגיש שהוא מתקרב אל התכלית, ועליו יהיה לתת דין וחשבון, החליט להכין צידה לדרכו, והתחיל להתפלל בביהכ"נ בציבור ונשאר עוד שעתיים ללמוד אחר התפילה. כשהגיע לחנותו שאלתו אשתו מדוע אחר, הלא החנות מלאה בסוחרים שממהרים לדרכם, ענה לה האיש שהיה טרוד והוכרח להתעכב, ויהי ביום השני וראתה שעוד לא שב מביהכ"נ הלכה לראות מה קרה לו, ונבהלה לראותו יושב ולומד, והתחילה לצעוק עליו שהוא מפסיד את כל הקונים שלו שהולכים לחנויות אחרות. ענה לה בעלה, מה היית עושה אם היה בא מלאך המות ואומר לי הגיע זמנך להפטר מן העולם, האם הייתי יכול לומר לו שאין לי פנאי עכשיו כיון שהחנות מלאה קונים, וא"כ תחשבי עכשיו שהנני מת, ומה אכפת לך שבעוד שעתיים אקום לתחיה... וזה הפשט במאמר חז"ל 'במי שממית עצמו עליה' – שיחשוב באותו זמן כאילו הוא מת, וע"ז אין תשובה שאין לו פנאי.

וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו, טמא הוא. פ"י, כלי חרס אם לא סגור היטב טמא הוא, מפני שנכנסת הטומאה לאוירו. בעלי-מוסר אומרים, "כל כלי פתוח" מי שיש לו פה פתוח ומדבר דיבורים האסורים ולא סוגר את פיו כשצריך, "טמא הוא" סימן טומאה יש בו. ונתן עליו מים חיים אל כלי. רמז לקריאת התורה, "מים" זה תורה, "כלי" ר"ת כ'הן לזי' ישראל.

הנוגע במת טמא שבעה ימים, והנוגע במי שנגע במת טמא רק יום אחד, שנאמר "והנפש הנוגעת, תטמא עד הערב".

ויבאו בני ישראל... "ותמת שם מרים". פרשת פרה אדומה נאמרה לישראל בשנה השנית ליציאתם ממצרים בר"ח ניסן ביום הקמת המשכן, ומיתת מרים היתה בשנת הארבעים, ולמה נסמכה לפרשת פרה והרי עברו הרבה שנים בין זה לזה, אלא בא הכתוב לרמוז שכשם שפרה מכפרת על ישראל כפי שאומר ר' משה הדרשן שכיפרה על עון העגל, כך מיתת צדיקים מכפרת.

ותמת שם מרים בחודש הראשון. לא כתוב באיזה יום לחודש, בשו"ע סימן תק"פ כתוב שזה היה בעשרה בניסן, ובמיתת אהרן, כתוב מפורש בפ' מסעי, שמת ביום א' לחודש אב, ובמשה לא כתוב כלל יום פטירתו. יש מפרשים, ששלשתם מתו בשנה האחרונה שהיו במדבר, במרים, כתוב רק איזה חודש, כדי שלא יאמרו שמתה בחטא-המרגלים, לכן מרגיש הכתוב שמתה בניסן, ולא באב עם המרגלים. באהרן, שמת בחודש אב – שאז גם מתו המרגלים, מרגיש הכתוב א' לחודש, ולא בט' באב עם המרגלים. ובמשה, שמת לאחר גזירת המרגלים, לא כתוב כלל יום פטירתו.

בשם "מרים" יש בה אותיות "מים", רמז שהמים באו בזכות מרים. שואלים, הרי בגמ' ב"מ דף פ"ו ע"ב כתוב, שהמים באו בזכות אברהם, שאמר "יוקח נא מעט מים", ומתרג' ה"אור החמה", שעצם הבאת המים, היה בזכותו של אברהם, אבל מ' שנה במדבר, שהמים הלכו בהרים ובגבעות ובעמק קרוב לישראל, זה היה בזכותה של מרים. ויך את הסלע במטהו פעמיים. הבאר מים חיים אמר שבתביבה סלע במלואו, דהיינו שכותבים סמ"ך למ"ד ע"ן יש באמצע "מים", וזהו על הסלע הך פעמיים, דהיינו תוריד מתיבות סלע במלואו ב' האותיות מכאן ומכאן, אז יצא המלה "מים", וזה הכוונה פעמיים.

משה נענש מפני שהכה את הסלע. כיון שאם היה מדבר היה קידוש ה' שסלע שומע מה שמדברים עמו, קל וחומר לאדם שישמע מה שמדברים עמו. שואלים שאם מכים בסלע והוא נותן מים זה גם נס וקידוש ה', רק שהקב"ה רצה שילמדו להתקרב לה' בלי הכאתו. ויאמר אליו אדם לא תעבור בי, פן בחרב אצא לקראתך. שואלים, למה כתוב בלשון פן, ולא כי בחרב, מפני שיצחק בירך את עשו "על

חרבך תחיה", אך אם יהיה "קול יעקב" אין הידיים ידי עשו, וזהו שאמר אדם פן – בלשון ספק, אם יהיה קול יעקב – שילמדו תורה בישראל, אז לא אוכל עליהם (תורת הפרשה).

מסופר על האדמו"ר מסטמאר צ"ל, שפעם, נסע במכונית, והמכונית נעצרה, שאל, למה עצרה המכונית, ענו לו, מכיון שיש רמזור אדום (אז זה היה דבר חידוש), אמר, "ויאמר אדם לא תעבור" באור אדם לא עוברים, "פן בחרב" שזה סכנה.

ה"משך חכמה" אומר, שכתוב אצל אהרן "ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל" מכאן ראינו שלא היו רוצחים בגלות, כי בתקופה שהיו ישראל במדבר גם היה מקום לנוס הרוצח, והמקום היה מחנה לויה, שנאמר בפ' משפטים, "ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה", מפרש רש"י מחנה לויה, ואם היו רוצחים, אז אי-אפשר לומר "ויבכו אותו כל בית ישראל", כי הרוצחים לא בכו, מפני שהם היו נהנים, שאז הם משתחררים מגלותם, מפני שבזמן שהכה גדול מת הרוצחים חוזרים מגלותם.

כתוב בחז"ל, שאהרן היה אוהב שלום ורודף שלום, והשכין שלום בין איש לאשתו, כשמת אהרן הלכו אחרי מטתו 80 אלף בחורים ששם "אהרן", והם נולדו בזכות זה שאהרן השכין שלום בין הוריהם, והם הלכו חלוצי-כתף, שפעם כך היה המנהג.

ב' פעמים כתוב בפרשה שמיתת צדיקים מכפרת, פעם הראשונה, שנסמכה מיתת מרים לפרה-אדומה מה פרה מכפרת אף מיתת צדיקים כן, ופעם שניה, למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה מה בגדי-כהונה מכפרים, אף מיתת צדיקים כן. מסביר ה"אור החמה", מפני שבגדי-כהונה אינם מכפרים על כל העבירות, לכן צריך את שניהם.

כתוב שאחרי שאמרו בני-ישראל "ונפשנו קצה בלחם הקלקל" אז באו הנחשים. יש מפרשים, שהעם טענו שהם רוצים לאכול ולחיות בדרך-הטבע, אמר הקב"ה, בדרך-הטבע יש במדבר נחשים, אך הענן הורג אותם, ועכשיו שאתם רוצים בדרך-הטבע, הנה יבאו גם הנחשים. את זהב בסופה. פ"י הניסים של ים-סוף. עוד פירוש, שהלכו ב' מצורעים אחד שמו "את", והשני שמו "זהב", בסופה, כלומר בסוף המחנה מחוץ לענני כבוד, והם ראו איך שחזרו ההרים למקומן ואת הדם והאברים בנחל ארנון וגילו לישראל את הניסים הגדולים. יש עוד פ"י בחז"ל, שאם שני תלמידי-חכמים מנגחים זה את זה בדבר הלכה, בסוף נהיים אוהבים זה את זה, שנאמר "את זהב בסופה" בסוף הם אוהבים.

וממדבר מתנה. אומרים חז"ל, מי שמשים עצמו כמדבר דהיינו הפקר, שהוא מוותר על הבלי העולם-הזה, ומוותר לכולם בלי קפידא, לו תהיה התורה למתנה. פעם נכנס אדם אצל ה"חזון איש", ובתוך שיחתם שאל את ה"חזון איש", אם יש לו הקפדה עליו, כי אולי דיבר איזה דבר שלא בכבוד, ענה לו החזון"א, בחנות שלי אין בכלל דבר כזה, איני יודע מה זה קפידא. עוד פירוש "וממדבר מתנה", אם אחד נותן לך מתנה, עליך לבדוק אם זה כשר כמדבר – שאין בזה חשש גזילה.

חז"ל אומרים כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה כי הכעס לא יועיל לו כלום כמו שעבודה זרה אינה מועילה כלום, ולא עוד אלא שזה מזיק לו, כמו שאמרו חז"ל רגז לא עלה בידו אלא רגזנותא, להיפך זה מזיק לו. כתוב בספרים שלפעמים רוצים להשפיע מן השמים לאדם טובה ומנסים אותו בענין כעס, ואם מתגבר מקבלו אך אם ח"ו כועס אז מפסיד.

פרשת חוקת 87 פסוקים 3 ענשה.

הפסטה: "ויפתח הגלעד" (שמואל א' י"א). אבות פרק ה'

הדלקת הנרות: 7:09

שקיעה: 7:50 מוצאי שבת: 8:30 ר"ת: 9:02

סוף זמן ק"ש מג"א: 8:08

אליכטיגין פריילאכין שבת קודש

תמוז (ר"ת: 1) ז'מני ת'סובה מ'משמשין ו'באין.

(2) ז'ריזין מ'קדימין ו'עושין ת'סובה.

לע"נ הגה"צ ר' גרשון אביגדור ב"ר חיים צ"ל נלב"ע י"ג תשרי תשע"ב